

časopisa. Najprije je napisala već spomenutu "Bibliografiju "Buzetskog zbornika" (1976.–1995.), Buzetski zbornik, knjiga 21., izdavači: Katedra Čakavskog sabora, Buzet – "Josip Turčinović" d. o. o., Pazin – Narodno sveučilište "Augustin Vivoda", Buzet – Sveučilišna knjižnica u Puli, Buzet 1996., 111 str.; zatim "Bibliografiju "Istarskog mozaika" (1963.–1974.)", jednog od tri književno-kulturološka časopisa hrvatske Istre u drugoj polovici 20. stoljeća, izdavači: Sveučilišna knjižnica u Puli i Istarski ogranak Društva hrvatskih književnika, Pula 1998., 203 str. te "Bibliografiju časopisa "Istra" (1974.–1993.)", izdavač: Istarski ogranak Društva hrvatskih književnika, Pula 2001., 291 str.

"Bibliografija Buzetskog zbornika (1996.–2005.)" započinje pjesmom književnika Miroslava Sinčića "U raskošnoj divljini" (str. 5.). Slijedi Predgovor mr. sc. Bože Jakovljevića (str. 7.–8.) te autoričin Uvod (str. 9.–11.).

Prva cjelina "Buzetski zbornik (1976.–2005.): osnovne značajke" (str. 13.–34.) donosi sve glavne podatke o zborniku, sabrane na jednome mjestu. Autorica je sastavila popis izdavača pojedinih svezaka, popis tiskara, popis članova uredništva (po knjigama i po abecedi s označenim ukupnim brojevanjem učešćem), popis grafičkih (tehničkih) urednika, popis autora (također po pojedinim knjigama i abecedno s označenim ukupnim brojevanjem učešćem), popis tematskih blokova (od knjige 22. nadalje); prikazala je materijalni opis zbornika po pojedinim svescima (knjigama) te podatke o ilustracijama.

Iduća je cjelina "Bibliografija članaka" (str. 35.–80.), abecedni popis autora s podacima o radovima koje su objavili u zborniku (ukupno 505 bibliografskih jedinica). Slijedi "Autorsko kazalo" (str. 81.–87.), "Naslovno kazalo" (str. 89.–105.), "Predmetno kazalo" (str. 107.–131.) i "Stručno kazalo" (str. 133.–146.).

Kao bogata riznica podataka, ova će iscrpna i pregledna bibliografija čitateljima vrlo korisno poslužiti u traženju potrebnih informacija. Ona predstavlja iznimno vrijedan doprinos, kojim je autorica – kao dugogodišnja djelatnica najprije Sveučilišne knjižnice (1975.–1995.), u kojoj je osam godina vodila Zavičajnu zbirku "Histrice", a zatim i knjižnice Filozofskog fakulteta u Puli (u kojoj je zaposlena od 1995.) – pokazala ne samo svoje bogato tridesetogodišnje iskustvo na području knjižničarstva i katalogizacije bibliografskih jedinica, već i veliko znanje i trud koji je, koristeći najsuvremenije metode rada – uložila u obavljeni posao.

Slaven Bertoša

BUZETSKI ZBORNİK 33. Pazin – Buzet, "Josip Turčinović" d. o. o. – Katedra Čakavskog sabora – Pučko otvoreno učilište "Augustin Vivoda", Buzet, 426 str.

Sukladno dugogodišnjem uobičajenom ritmu izlazenja nedavni je tiskana tridesettreća knjiga "Buzetskog zbornika", jednog od najpoznatijih istarskih časopisa, koji redovito izlazi već punih trideset godina (od 1976.). U njemu mnogobrojni znanstvenici i stručnjaci različitih profila objavljuju rezultate svojih istraživanja, vezane za osebujno istarsko područje, posebice njegov sjeverni dio, kraj iznimno bogate i zanimljive prošlosti.

Zbornik započinje uobičajenim predgovorom, ovoga puta iz pera arheologinje doc. dr. sc. Klare Buršić-Matišić. U njemu se autorica ukratko osvrnula na svoje prve susrete s Buzetom i Buzeštinom, prisjetivši se i prvog sudjelovanja na znanstvenom skupu "Buzetski dani", za koji je časopis vezan od svojeg postojanja.

Slijedi kraći predgovor načelnika mr. sc. Valtera Flega, u kojem su navedeni najznačajniji događaji vezani za Buzet u 2005.

Prvi i glavni dio zbornika naslovljen je "Buzeština Istre" (str. 11.–215.), a započinje prilogom autorice predgovora o pećini Podrebar, koja se nalazi petstotinjak metara prije ulaska u istoimeno naselje, u katastarskoj

33

BUZETSKI
ZBORNİK

općini Svi Sveti, iznad doline rijeke Mirne, na nadmorskoj visini od 194 m. Otvor spilje – o kojoj u literaturi nema mnogo podataka – veličine je 10,50 m, dubine oko 9 m, a maksimalne visine 5 m. Do ovog speleološkog objekta vodi put, koji je naselje povezivao s dolinom Mirne. U njegovoj okolici postoji još nekoliko sličnih pećina.

O pećini Jačmici, koja se nalazi sjeverozapadno od Buzeta, iznad sela Perci i Črnica, u gornjim stijenama brda Jačmica, pisali su dr. sc. Preston T. Miracle i Darko Komšo. Ulaz ove spilje širok je 2,5 m, visok 5,5 m i otvoren prema jugozapadu, a smješten je na nadmorskoj visini od 380 m. Pećina se sastoji od dvije gotovo usporodne prostorije odijeljene zidom, koje su spojene s dva prozora, a iz nje se pruža lijepi pogled na čitavu Buzetsku kotlinu. Zapis o spilji u literaturi se javlja još koncem 19. stoljeća, kada su je istraživali Alberto Puschi i Silvano Gandusio. Autori ovog priloga proučili su je u ljeto 2004., došavši do vrlo zanimljivih rezultata. Potvrdili su postojanje mezolitičkih slojeva i dokazali da se u bakreno doba u njoj intenzivno i dugotrajno boravilo.

O arheološkom istraživanju u Kostelu 2005., s posebnim osvrtom na keramičko posuđe iz razdoblja 14.–16. stoljeća, pisala je Tatjana Bradara. Ovaj značajan i strateški vrlo važan istarski kaštel istraživalo se 1995., nakon čega je od 1999. do 2003. sanirana crkva sv. Marije Magdalene, te ponovno 2005., kada se to učinilo sa središnjim zidom u stambenom dijelu utvrde. Prilikom iskapanja pronađeno je kasnosrednjovjekovno i renesansno dvostruko pečeno posuđe.

Slijedi prilog izv. prof. dr. sc. Slavena Bertoše o prodaji Rašpora Mletačkoj Republici 1402. Pogodba je načinjena u Mlecima, a radilo se o ukupnom iznosu od 20.000 dukata. Sam tekst ugovora nije poznat u izvornom obliku. Sačuvan je prijepis u "Libri commemoriali della Repubblica di Venezia", koji se čuvaju u Državnom arhivu u Veneciji, a prije oko 35 godina obradio ih je dr. sc. Danilo Klen.

"Buzeština u Istarskom razvodu" naslov je članka prof. Dražena Vlahova. Istarski razvod je hrvatsko-glagoljska isprava o razgraničenju posjeda pojedinih istarskih općina (komuna), odnosno njihovih feudalnih gospodara (goričko-pazinskog kneza, oglejskog patrijarha i Venecije); izvorno je datiran 1325., a tri odabrana notara pisala su ga na tri jezika – hrvatskom, latinskom i njemačkom, u tri originala. Nijedan se original nije očuvao; postoje dva prijepisa kurzivnom glagoljicom na hrvatskom jeziku, tri prijepisa na latinskom jeziku i nekoliko prijepisa na talijanskom jeziku. Stručnjaci smatraju da su latinski i talijanski prijepisi nastali na temelju prijevoda hrvatsko-glagoljskih primjeraka. Kršanski primjerak 1546. prepisao je pop Levac Križanić, žminjski i tinjanski kanonik, a u Kršanu ga je 1850. pronašao Giuseppe de Susanni. Danas se čuva u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Momjanski primjerak pronašao je 1880. grof Stefano Rota u Momjanu, a

danas je pohranjen u Državnom arhivu u Rijeci. Hrvatski tekst glagoljicom prepisao je pop Levac Križanić, a talijanski prijevod 1548. obavio je buzetski notar i kanonik Ivan Snebal. Kao prvi pronađeni, poznatiji je kršanski prijepis, koji su do sada objavili: Ante Starčević, Ivan Kukuljević Sakcinski, Đuro Šurmin, Luka Kirac i Josip Bratulić. Momjanski prijepis glagoljskog rukopisa do sada nije objavljen, a talijanski prijevod objavio je Carlo De Franceschi.

Dvije knjige buzetskog školskog vijeća, pohranjene u Državnom arhivu u Pazinu, analizirao je mr. sc. Jakov Jelinčić. Važne su zato što sadrže podatke o učiteljima i učiteljicama koji su u njima radili u čitavom nizu mjesta na Buzeštini.

Sadržajno vrlo zanimljiv je i prilog prof. Ondine Krnjak o uzidanim kamenim reljefima s prikazom raspela na području Buzeštine i Čićarije. "Raspeće" je jedna od najvažnijih kršćanskih tema, a označava Isusovu otkupiteljsku žrtvu. Kao liturgijski i devocijski predmet, raspelo prikazuje križ s pribijenim Kristovim tijelom. U samoj liturgiji, pa i u kršćanskoj umjetnosti, javlja se relativno kasno. Prvi prikazi raspela pojavljuju se na vratnicama i zidovima kulturnih građevina koncem 4. i početkom 5. stoljeća, a od 13. stoljeća nadalje prikazuje se umirući Isus, koji je pribijen na križ s tri čavla. Autorica članka obradila je raspela iz Ročkog Polja, Roča, Brnobića, Sv. Donata, Sovinjaka, Krbavčića, Trstenika i Semića. Najzanimljivijim i najljepšim primjerkom smatra se ovo posljednje, koje se nalazi u niši zidane kapelice, koja je smještena uz cestu. Kao radovi lokalnih obrtnika (klesara i kamenorezaca), veći dio reljefa rustične je izrade, a gotovo su svi isklesani na pravokutnoj ploči i različitih su dimenzija.

O knjižici "Govorenje vele prudno od dobročinjenja ili dobrote propetoga Isukrsta ka Krstjanom" iz 1565., a prigodom desete obljetnice pretiska hrvatskog latiničnog izdanja, piše prof. dr. sc. Alojz Jembrih. Jedan od priređivača tog djela, koje je svoju čitateljsku publiku imalo diljem čitave Europe, bio je reformatorski pisac i teolog Stjepan Konzul Istranin, rodnom iz Buzeta.

Članak fra Ljudevita Antona Maračića odnosi se na buzetski hospicij Sv. Duha, koji su u 17. i 18. stoljeću vodili franjevci konventualci Provincije sv. Jeronima. Podatci o ovoj ustanovi vrlo su fragmentarni i oskudni. Poznato je da je hodočasnička crkva bila starija od hospicija, jer je sagrađena 1518., na predjelu Pergot. Od osobitog je značenja autorov popis hospicijskih poglavara, načinjen prema dokumentaciji Arhiva Provincije u Zagrebu, iz kojeg je uočljivo da su u Buzet najviše dolazili fratri hrvatskog podrijetla, što je i logično, budući da je čitav kraj bio naseljen pretežito hrvatskim žiteljstvom.

Molitvu za mrtve iz Malog Mluna analizirala je mr. sc. Mirna Marić, koja je posebice naglasila činjenicu da je glagoljaško pjevanje u pojedinim dijelovima Istre, zahvaljujući usmenom prenošenju, još uvijek živo, a

napose je važno upozoriti na njegovo postojanje, njegovanje i čuvanje.

Slijedi članak Sandre Čakić-Kuhar, prof. Elene Grah i Silvane Pavletić o potrebama starijih osoba na Bužeštini te dipl. ing. agr. Zdravka Miholića o uzgoju jarog stočnog graška.

Prof. Ivan Zupanc piše o demografskoj strukturi Bužeštine od 1961. do 2001., pri čemu naglašava da je razdoblje njezine najintenzivnije depopulacije period od 1961. do 1971.

Vode Ćićarije analizirao je Vojmil Prodan, koji se osvrnuo i na brojne speleološke objekte ovoga područja, spomenuvši da prevladavaju jame duboke 10 do 100 m, ponori i manji broj spiljskih sustava. Najdublji je Rašporski ponor, pokraj seoskoga groblja, uz cestu Račja Vas-Trstenik. Od osobitog značenja su i brojni izvori, među kojima se ističu Korita u Prapoću. Izvor u Brestu pod Žbevcicom napravljen je 1876., prilikom gradnje željezničke pruge Divača-Pula, a kao naknadu za korištenje vode, selo je dobilo novu crkvu.

O važnosti lokava u životu Ćićarije piše mr. sc. Josip Žmak te navodi nazive lokava prema imenu sela u ili pored kojeg su se nalazile, primjerice, Gajska lokva (Podgaće), Danska lokva (Dane), Jelovska lokva (Jelovice), Radoška lokva (Račja Vas) i sl. U nižim područjima lokve su – po površini, ali i dubini – bile uglavnom velike, a neke su katkada služile i za kupanje i učenje plivanja te pranje rublja. Lokva na najvišoj nadmorskoj visini je ona ispod vrha Orljaka, na 1050 m nadmorske visine, a služila je uglavnom za napajanje ovaca. Poznata je i lokva na brguckim koritima, na 1010 m nadmorske visine, koja postoji i danas, iako je manja nego nekad. Danas su, naime, mnoge Ćićarijske lokve propale i nestale zbog nakupljenog blata, trave i gmlja te neodržavanja, a one postojeće najviše koristi divljač.

Isti autor osvrnuo se i na vrlo značajan događaj nacionalne i svjetske povijesti – šezdesetu obljetnicu pobjede nad fašizmom (1945.–2005.).

Drugi dio Zbornika (str. 217.–246.) obuhvaća literarne priloge: dva teksta sjećanja dr. vet. med. Fedora Putinje, pjesme Miroslava Sinčića, Mirne Bratulić, Marije Ribarić, Snježane Markežić-Klobas, Silverije Prodan i Belle Rupene.

U trećem dijelu (str. 247.–334.) prof. dr. sc. Miroslav Bertoša prikazao je knjigu Miroslava Sinčića "Bavul: Izabrane pjesme i priče", Pula 2005., a prof. Iva Milovan monografiju izv. prof. dr. sc. Slavena Bertoše "Rašpor i Rašporski kapetanat: povijesni pregled", Pazin 2005. Mr. sc. Božo Jakovljević osvrnuo se na monografiju o Rakitovcu, "Meje in konfini", koju je uredila i dijelom napisala koparska sociologinja i povjesničarka Vida Rožac Darovec, rodnom iz spomenutog sela. Autor je i prikaza knjige o Danama, za koju je veći dio priloga napisao i prikupio već objavljene članke poznatih povjesničara i drugih stručnjaka dipl. oec. Ettore Poropat, također rodnom iz tog mjesta. Slijede prikazi Urše Železnik o

Rižanskom saboru 804., prof. Elene Grah, koja je pisala o knjizi prof. Nataše Vivoda "Buzetski govori" te prof. Ivana Zupanca o knjizi Ivana Milotića "Dolina Mirne u antici", Zagreb 2004. Prof. Mirjana Pavletić osvrnula se na najvažnije događaje "Mjeseca hrvatske knjige" na Bužeštini, koji se odnose na promocije važnih izdanja: bibliografije Buzetskog zbornika (1995.–2005.)" prof. Marije Petener-Lorenzin – promovirane 18. listopada 2005. u Buzetu i 20. listopada 2005. na Filozofskom fakultetu u Puli (o čemu pišu i dipl. soc. Gordana Čalić Šverko, prof. Tea Grujić, izv. prof. dr. sc. Slaven Bertoša te sama autorica bibliografije), monografije izv. prof. dr. sc. Slavena Bertoše o Rašporu (koja je predstavljena 6. studenog 2005. u Lanišću), 31. knjige Buzetskog zbornika i zbornika "Glazbeno obrazovanje u Istri tijekom stoljeća – u spomen Slavku Zlatiću" (predstavljenih 8. studenog 2005. u Buzetu) te zbornika "Zlatna knjiga buzetskog rukometa", objelodanjenog prigodom njegove 50. obljetnice (predstavljenog 18. studenog 2005.), koji je uredio dipl. ing. Siniša Žulić. Iz pera iste autorice je i prikaz knjige Vladimira Pernića "Istarski gunjci", koja je promovirana 3. svibnja 2005. u Humu. Prof. Saša Nikolić obradio je 14 likovnih izložbi u Buzetu u 2005., te se detaljno osvrnuo na 36. znanstveni skup "Buzetski dani", koji se 9. rujna 2005. održao u Buzetu, predstavivši radove 10 stručnjaka. Mr. sc. Mirna Marić pisala je o susretima zborskog pjevanja "Naš kanat je lip", mr. sc. Božo Jakovljević o 15. obljetnici koparskih Annaleza, a dipl. ing. Siniša Žulić o 12. Susretima s baštinom Lupoglavštine i Boljunštine, održanima 25. studenog 2005. u zgradi stare škole u Semiću. Nakon toga slijede još i članci dipl. soc. Gordane Čalić Šverko: "Hum proglašen gradom biske" i "Fešta u Kompanju – pred nova paveća hiš puli Krulčići", posvećen lipanjskom okupljanju ljudi rodnom iz tog sela na Roštini, o čemu svjedoči i zapis Franje (Silvana) Krulčića.

Četvrti dio zbornika (str. 335.–373.), pod naslovom "Da se ne zaboravi" donosi prilog mr. sc. Bože Jakovljevića o nekim kulturnim događajima na Bužeštini, od poslijeratnog doba do danas. Nakon toga slijedi zapis "Žlahne vode", koji je – povodom 40. obljetnice dovođenja pitke vode u selo Sv. Martin – sastavio nedavno preminuli Ivan Draščić "Beli Mate". S Marinom Nadalom, najstarijim orguljašem u Istri (rođ. 1914.), koji od 1925. svira u crkvi sv. Bartula u Roču, razgovarala je Ines Greblo. O buzetskim maškarama 2006. sjećanje je ostavila dipl. soc. Gordana Čalić Šverko, a Nena Jakovljević detaljno je obradila govor Selca. Na koncu ovog bloka nalazi se nekoliko fotografija školske djece i njihovih nastavnika.

U petom dijelu zbornika (str. 375.–393.) donesene su biografije njegovih dugogodišnjih suradnika: dr. sc. Đurđice Cvitanović (iz pera prof. dr. sc. Ivanke Reberski), mr. sc. Bože Jakovljevića, mr. sc. Jakova Jelinčića i dr. vet. med. Fedora Putinje (koju je sastavio mr. sc. Božo Jakovljević).

Pretposljednji dio zbornika (str. 395.–414.) sadrži članak "O rodoslovlju" mr. sc. Ede Merlića, te tekstove u spomen nedavno preminulim osobama, koje su po rođenju, mjestu stanovanja ili radu bile vezane za Buzeštinu: o Danilu Krbavčiću (1908.–2005.) pisala je Livija Totman, o Josipu Mikcu (1924.–2005.) Liliana Vale, o mons. Josipu Šajini (1933.–2005.) dr. sc. Josip Grbac, a o Matetu Žmaku-Matešiću (1922.–2005.) Vladimir Žmak-Štutinov.

Posljednji, sedmi dio zbornika (str. 415.–426.), posvećen je sportu, a sadrži dva priloga dipl. ing. Siniše Žulića ("Dvostruka kruna "Trio Buzeta" i "Dva automobilistička prvaka") i tekst Čedomira Žulića "25 godina zajednice boćarskih klubova grada Buzeta".

Četiristotinedvadesetšest stranica posljednjeg broja "Buzetskog zbornika" svjedoči da ova knjiga može vrlo dobro poslužiti svima onima koje Buzeština i sjeverna Istra zanimaju u svim postojećim segmentima, od arheologije, povijesti, stanja i razvoja hrvatskog jezika i glagoljskog pisma, preko proučavanje povijesti Katoličke crkve, narodnih običaja, gospodarstva, sporta, itd. Kao trajno neiscrpno vrelo taj će dio Istre i u budućnosti nedvojbeno pružati različite mogućnosti istraživanja, koja će u nadolazećim godinama biti predstavljena u novim brojevima ovog najstarijeg, najuglednijeg i najvažnijeg istarskog godišnjaka, koji svoje postojanje najviše duguje mr. sc. Boži Jakovljeviću, glavnom uredniku sva 33 broja.

Slaven Bertoša